

Jocuri și situații de învățare cu impact în dezvoltarea gândirii laterale a copiilor preșcolari

prof. învă. preșcolar Crăciun Elena Varvara
G.P.N. Nr.1 Votinel

„A învăța pe copil nu înseamnă să-i dăm adevărul nostru, ci să-i dezvoltăm propria-i gândire, aducând-o până la gândirea noastră, cu alte cuvinte, nu să-i impunem lumea noastră, creată de gândirea noastră, ci să-l ajutăm să înțeleagă cu gândirea lui lumea sensibilă, nemijlocit evidentă”

(G.N.Volkov)

Gândirea laterală este abilitatea de a gândi creativ, de a ieși ușor dintr-o zonă a confortului. Gândirea laterală presupune renunțarea la limite, la modul de gândire tradițional și eliminarea prejudecăților. Gândirea laterală are legătură cu intuiția, creativitatea și dispoziția. Este un alt mod de a gândi, de a folosi mintea.

Creativitatea solicită combinarea elementelor, imaginația și restructurarea datelor. Preșcolarul devine creativ doar în momentul în care aceste abilități sunt descoperite și dezvoltate de către educatoare. Când spunem creativitate ne gândim la noutate, originalitate, îndrăzneală, valoare, armonie, noutate. Pentru a putea realiza aceste lucruri, copilul trebuie să dispună de libertatea de a gândi, de a se exprima, de sentimentul de siguranță, de încurajarea și aprecierea acestuia de către cei din jurul său.

Potențialul creativ al preșcolarului trebuie dezvoltat prin obținerea unor informații, deprinderi, priceperi, competențe, tehnici de învățare și prin cultivarea interesului față de activități. Pentru a se adapta mai ușor la condițiile de viață, copiii trebuie să fie creativi, iar creativitatea se poate dezvolta prin muncă, curiozitate, plăcere, dăruire.

Lipsa de creativitate este datorată lipsei de libertate, lipsa sentimentului de siguranță și a înțelegerii insuficiente a acestui proces.

S-a crezut mult timp, că activitatea creatoare este doar a unor oameni excepționali, înzestrați cu aptitudini speciale. Dacă observăm numeroasele idei ale copiilor precum și fantezia acestora, avem garanția perfectă că creativitatea o posedă orice individ încă de la naștere. Cadrele didactice trebuie să ofere situații în care copiii să poată să-și dezvolte creativitatea pe care o dobândesc, prin multiple jocuri și activități bine alese.

Un dascăl creativ îndrumă copiii să-și imagineze, să creeze situații, să admită idei și să le orienteze în direcții noi, să asocieze, să caute relații între date.

La rezultate surprinzătoare se ajunge atunci când se stabilește o comunicare și o apropiere între copil și cadrul didactic.

* **Metoda cubului** este o modalitate de lucru care poate fi aplicată individual, în perechi și pe grupe. Această metodă solicită gândirea copilului și are un rol important în dezvoltarea creativității acestuia.

Metoda presupune explorarea unui subiect, a unei probleme, situație din mai multe puncte de vedere, permițând elaborarea completă a unei teme. Pentru realizarea cu succes a acestei metode este preferabil să fie respectată o anumită ordine pentru a conduce copii în mod treptat spre o gândire complexă.

Etapetele corespund celor șase fețe ale cubului:

1. Descrie!-explică, definește o noțiune, un concept;
2. Compară!-stabilește asemănări și deosebiri;
3. Asociază!-la ce te face să te gândești?

4. Aplică!-ce aplicabilitate practică poate avea?
5. Analizează!-analizează conceptul din diferite puncte de vedere.
6. Argumentează pro sau contra!- este util, inutil-este bine, rău
Am utilizat această metodă la povestea „Cenușăreasa”
Am împărțit grupa în șase subgrupe. Fiecare subgrupă a avut de rezolvat câte o sarcină de pe fețele cubului (descrie, compară, asociază, analizează, aplică, argumentează).

Descrie!

*Descrie imaginea de pe cub!(o secvență din povestea „Cenușăreasa”)

Compară!

*Compară îmbrăcămintea Cenușăresei! (atunci când era cu cenușă și atunci când era la bal)

Analizează!

*Cum se comportă cele două surori vitrege cu Cenușăreasa?

Asociază!

*Numește altă poveste în care întâlnim mamă vitregă!

Aplică!

*Mimează ceea ce face Cenușăreasa în bucătărie sau la bal.

Argumentează!

*Ce personaj ți-a plăcut din povestea „Cenușăreasa”? De ce?

***Explozia stelară** este o metodă de stimulare a creativității și un mod de relaxare a copiilor. Această metodă se bazează pe formularea de întrebări necesare pentru rezolvarea problemei inițiale. Ea începe din centrul conceptului și se împrăștie cu întrebări asemănătoare unei explozii stelare. Pentru realizarea acestei metode avem nevoie de o stea mare și de cinci stele mici de culoare galbenă, tablouri, siluete, jetoane, ș.a.

Descrierea metodei

1. Pe o stea mare se scrie ideea centrală
2. Pe cele cinci steluțe se scrie :Cum?, Cine?, Unde?, De ce?
3. Grupul colaborează în elaborarea întrebărilor
4. La expirarea timpului copiii prezintă întrebările formulate și așteaptă răspunsuri
5. Se apreciază întrebările și răspunsurile date

Ca exemplu voi prezenta realizarea acestei metode pentru povestea populară „Povestea puișorului neascultător”.

CE? Ce face rândunica când își găsește cuibul?

Ce mâncare le aduce puișorilor?

Ce promite puișorul neascultător mamei și frățiorilor?

CINE? Cine a căzut din cuib?

Cine l-a găsit pe puișorul ce a căzut din cuib?

Cine s-a bucurat pentru salvarea lui?

UNDE? Unde era cuibul rândunicii?

Unde a căzut puișorul neascultător?

Unde l-a găsit Andrei pe puișor?

CÂND? Când se întoarce rândunica din țările calde?

Când le promite rândunica puilor că-i învață să zboare?

Când a recunoscut puișorul că a fost neatent și neastâmpărat?

DE CE? De ce nu puteau puișorii să zboare?

De ce era amețit puișorul neascultător?

De ce mama rândunică l-a iertat pe puișor?

***Metoda cvintetului** pune accent pe forța creativă a copilului. Această metodă este de fapt o poezie cu cinci versuri în care se rezumă și se sintetizează conținutul de idei. Cvintetul exprimă capacitatea de a înțelege, de a sintetiza o anumită temă într-un mod plin de creativitate și umor.

Pentru realizarea unui cvintet trebuie să ținem seama de anumite reguli:

- primul vers este format din cuvântul cheie care este reprezentat printr-un substantiv;
- versul al doilea este format din două cuvinte care dau însușiri substantivului, două adjective;
- versul al treilea este format din trei cuvinte care exprimă acțiuni ale cuvântului tematic – verbe la gerunziu;
- al patrulea vers este format din patru cuvinte ce alcătuiesc o propoziție prin care se afirmă ceva esențial despre cuvântul cheie;
- al cincilea vers este format dintr-un singur cuvânt, de obicei verb, care sintetizează tema propusă.

Cvintetul l-am realizat în cadrul activității integrare „Mama” din cadrul proiectului tematic „Cea mai bună”

**MAMA
FRUMOASĂ HARNICĂ
MUNCIND IUBIND PROTEJÂND
ESTE CEA MAI BUNĂ
UNICĂ**

* **POVESTEA CĂLĂTOARE** -joc pentru stimularea abilităților de comunicare, a imaginației și a gândirii creative.

Materiale: săculeț/cutie, diferite jucării/ obiecte familiare copiilor

Descrierea jocului:

Copiii sunt așezați în semicerc. Educatoarea va scoate dintr-un săculeț sau dintr-o cutie un obiect care va trebui să devină personajul principal al poveștii create de toți copiii din grupă. Educatoarea va porni jocul prezentând într-o propoziție obiectul și numind apoi copilul de lângă ea pentru a continua povestea. Copiii completează pe rând povestea, respectând alegerea colegilor, stabilind la final un titlu al acesteia.

* **CE-AR FI DACĂ...?** -joc pentru dezvoltarea imaginației

Materiale: scăunele pentru preșcolari, coș, elemente ale mediului înconjurător

Descrierea jocului:

Preșcolarii sunt așezați în semicerc. Educatoarea are un coș în care se află elemente ale mediului înconjurător. Ajutată de un copil, aceasta va scoate câte un element din coș și va formula o propoziție referitoare la acesta, care începe cu expresia: „Ce-ar fi dacă...” Preșcolarii vor trebui să completeze cu alte afirmații propoziția educatoarei, dezvoltându-și astfel imaginația și stimulându-li-se inițiativa.

Exemplu: Un copil extrage din coș un copac. Educatoarea adresează întrebarea: „Ce ar fi dacă nu ar exista copaci?” Copiii pot formula diverse răspunsuri: „Ar fi o lume tristă. Nu ar mai exista culoare și parfum.”etc. Răspunsurile copiilor sunt apreciate și aplaudate.

* **DESENĂM ÎMPREUNĂ!**- joc de stimulare a creativității

Materiale: foi de bloc pentru fiecare grup, creioane colorate, panou pentru lucrări

Descrierea jocului:

Copiii vor fi distribuiți în grupe de câte 4 jucători. Așezați în jurul unei foi mari de bloc, membrii fiecărei grupe au de realizat împreună un desen, respectând tema propusă („În parc”, „În ogradă la bunici”, „În pădure”, „Peisaj de iarnă”, etc.) Fiecare copil va desena câte un element, apoi va trimite foaia altui membru al grupului, astfel încât, pe rând, toți copiii să realizeze diferite elemente, subordonându-se temei alese și continuând astfel desenul. Este recomandat ca membrii fiecărui grup să comunice între ei. Prin deplasarea foii de lucru, copiii vor adăuga de fiecare dată și alte elemente. Timpul de lucru va fi stabilit de la început. Desenele realizate de fiecare grup vor fi afișate pe un panou. Reprezentanții fiecărui grup vor spune povestea din spatele desenului realizat, motivându-și în acest fel alegerile făcute. Toți membrii grupului trebuie să participe la formularea poveștii din spatele desenului, fiecare prezentându-și elementele personale și argumentând așezarea lor pe pagina de lucru.

La final, copiii vor observa că, deși toate grupele au avut aceeași temă, desenele sunt diferite, iar poveștile din spatele desenelor nu seamănă între ele, deși pot conține elemente comune.

Creativitatea rămâne una dintre provocările cele mai mari ale vieții atrăgând după sine cele mai mari recompense. Pe parcursul anilor am văzut la preșcolari un nivel ridicat de imaginație, flexibilitate în gândire, simț al umorului bine dezvoltat, libertate în ceea ce privește asocierea ideilor precum și originalitatea în găsirea unor soluții.

Pentru a ajunge la atingerea potențialului de creativitate consider că este necesară îndeplinirea unor condiții:

- *implicarea personală a preșcolarilor în procesul de învățare;
- *buna imagine de sine;
- *încurajarea preșcolarilor în ceea ce privește demersurile sale imaginative;
- *stimularea preșcolarilor și asigurarea ambianței corespunzătoare;
- *susținerea preșcolarilor în caz de eșec.

Bibliografie:

- *** Curriculum pentru educația timpurie, aprobat prin OMEN nr. 4694/ 2019;
- *Roco M., (2001), „Creativitate și inteligență emoțională”, Ed. Polirom, Iași.
- *C.Cojocaru, (1975), „Creativitate și inovație”, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- *Edward de Bono, (2011), „Gândirea laterală”, Ed. Curtea Veche, București.
- *(1996), Revista „Învățământului preșcolar”, nr.1-2.
- * Daniela Răileanu, Liliana Bujor, Nadia Laura Serdenciuc, (2019), „Jocuri potrivite pentru profesori
- *S.Breben, M.Fulga, E. Gongea, G.Ruiu,(2002) „ Metode interactive de grup”, Editura Arves, București
- *Piaget J., (1965), „Psihologia inteligenței”, Ed. Științifică, București;